

31. møde.

Fredag den 26. november kl. 13.

Formanden: I skrivelse af 24. d. m. meddeler finansministeren, at han ønsker mundtligt af fremsætte:

Forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1966 til 31. marts 1967, forslag til lov om udskrivning af indkomst- og formueskatten til staten for skatteåret 1966-67 og forslag til lov om forhøjelse af stempelafgift.

Medlem af folketinget Chr. R. Christensen har meddelt mig, at han ønsker til landbrugsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Hvornår agter ministeren i overensstemmelse med den i 1961 vedtagne lov at påbegynde opførelsen af en landbohøjskole på Fyn?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommende spørgetid.

Medlem af folketinget Juul Madsen har meddelt mig, at han ønsker til finansministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren ophæve loven om afgift ved ejerskifte af brugte motorkøretøjer?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommende spørgetid.

Medlem af folketinget Poul Møller har meddelt mig, at han ønsker til statsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Hvordan ser regeringen nu — efter at statsministeren har drøftet spørgsmålet med den engelske økonomiminister — på de af den engelske arbejderregering gennemførte indkomstpoltiske foranstaltninger?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommende spørgetid.

Uden for dagsordenen giver jeg ordet til den højtærede finansminister, for at han kan fremsætte de i dag anmeldte lovforslag.

Finansministeren (Henry Grønbaum): Jeg skal herved tillade mig for det høje folketing at fremsætte følgende lovforslag: *forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1966 til 31. marts 1967, forslag til lov om udskrivning af indkomst- og formueskatten til staten for skatteåret 1966-67 og forslag til lov om forhøjelse af stempelafgift.*

Jeg vil gerne til indledning gøre nogle bemærkninger om den ændrede opstilling af finanslovforslaget.

Finanslovforslaget afviger i sin opstilling væsentligt fra tidligere forslag, idet der for driftsbudgetterne er anvendt en ny opstilling som følge af overgangen til rammebevillingsordningen. Overgangen til denne ordning er sket efter forhandling med finansudvalget, der har givet tilslutning dertil. Finanslovforslagets øvrige paragraffer er — bortset fra nogle redaktionelle ændringer — udformet på samme måde som hidtil.

Rammebevillingsordningens indførelse kommer til udtryk i finanslovforslagets tekst derved, at der for hver hovedkonto — det vil normalt sige for hver institution eller hvert bevillingsområde af selvstændig betydning — kun opføres én samlet bevilling for driftsudgifter og én bevilling for indtægter. Derimod søges de forskellige tilskud stadig bevilget enkeltvis. Betydningen af denne nyordning ligger især deri, at der herved gives den myndighed, der disponerer over bevillingen, en større bevægelsesfrihed inden for den givne ramme. Der vil som hovedregel være adgang til at udnytte besparelser på én slags driftsudgifter til at afholde udgifter af en anden slags, så længe blot den samlede rammebevilling til driftsudgifter ikke overskrides. Lønudgifter og andre driftsudgifter holdes dog herved adskilt.

Med den udvidede dispositionsadgang vil der i mindre omfang end hidtil blive behov for at få bevillinger reguleret ved ændringsforslag til finanslovforslaget eller ved tillægsbevilling. Til gengæld vil man tilstræbe på tillægsbevillingsloven at medtage en række reguleringer, som i de senere år har været udeladt.

[Finansministeren.]

I finansministeriets cirkulære af 11. juni i år er der fastlagt hovedretningslinjer for, hvorledes styrelserne kan disponere. Dette cirkulære er optrykt i indledningen til finanslovforslagets anmærkninger.

Samtidig med at finanslovforslagets tekst ved rammebevillingernes indførelse er blevet væsentlig forenklet, er anmærkningerne blevet udbygget for bedst muligt at få belyst de stillede forslag. Således indeholder anmærkningerne en nærmere specifikation af, hvorledes styrelserne har til hensigt at disponere over rammebevillingen. På samme måde oplyses den forventede sammensætning af indtægterne. Ved disse specifikationer anvendes den hidtil på bevillingslovene benyttede standardkontoopdeling. Endelig er anmærkningernes personaleoversigter søgt gjort mere udtømmende og mere fyldigt kommenteret. Da det i år er anden gang, der udarbejdes personaleoversigter, er der nu også mulighed for at sammenligne med de tal, der var opført på sidste års oversigter. Endelig er det tilstræbt at give en beskrivelse af de forudsætninger, der ligger bag de enkelte bevillingsforslag, f. eks. hvilke love og bestemmelser der gælder på området, hvilke opgaver der søges løst samt omfanget af den virksomhed, der tænkes udført på området.

Der er med rammebevillingerne og de dertil knyttede dispositionsregler taget et stort skridt på vejen til en forenkling og forbedring af vort bevillingssystem.

Selv om der allerede i de senere år er nået en del i retning af mere realistisk budgetlægning på en række områder, må der dog fortsat sættes ind på en forbedring af budgetlægningen. Der er da også hos styrelserne en voksende forståelse for, hvor vigtigt det er, at der sættes ind på en systematisk planlægning af opgavernes løsning og en omhyggelig budgettering af de hermed forbundne udgifter.

Det er i denne forbindelse vigtigt at interessere sig for mere end det førstkomende år. De fleste dispositioner, der træffes i dag, har konsekvenser, der rækker flere år ud i fremtiden. Det er nødvendigt, at der lægges budgetter med et videre perspektiv, og det er derfor besluttet, at der skal udarbejdes overslag over udgifterne ikke blot for 1967-68, men også for de to følgende

finansår, således at der bliver tale om en 3-årig budgetlægning for de samlede udgifter, altså for både anlægs- og driftsudgifterne. Dette kræver imidlertid et stort og omfattende forarbejde. Regeringen vil i øvrigt i næste uge fremlægge et program for de offentlige investeringer i årene fra 1966-67 til og med 1969-70, og samtidig hermed vil der blive offentliggjort en bedømmelse af de udviklingsmuligheder, der foreligger for den samlede danske økonomi i årene frem til og med 1969. Disse redegørelser vil således foreligge, før finanslovdebatten begynder.

Inden jeg går over til en nærmere omtale af finanslovforslagets indhold, skal jeg kort omtale statsregnskabet for 1964-65 samt den statsfinansielle stilling i indeværende finansår, som den nu tegner sig.

Statsregnskabet for 1964-65 udviste et overskud på drifts- og anlægsbudgettet på 1.260 mill. kr. — knap 700 mill. kr. mere end budgetteret på finansloven.

Når driftsudgifterne blev mindre end ventet, skyldes det bl. a., at det i 1964-65 lykkedes at holde igen over for ønsker om nye udgifter. I forlængelse heraf er der både på indeværende års finanslov og på forslaget for næste år regnet med mindre tilslægsbevillingsreserver. Det ser ud til, at reserverne i indeværende finansår i det store og hele vil slå til.

Når provenuet af told- og forbrugsafgifter i 1964-65 blev ca. en halv milliard kr. større end ventet, skyldtes det hovedsagelig større omsætning af beskattede varer, bl. a. i forventning om højere afgifter, medens kun ca. 70 mill. kr. var en følge af de afgiftshøjelser, der gennemførtes sidste vinter til dækning af „efterslæbsreguleringen“ af tjenestemandslønningerne.

Som følge af at postvæsenet ved finansårets begyndelse lå inde med væsentlig større kassebeholdninger end sædvanligt, fremkom der også en forbedring på kapitalbudgettet. Kasseoverskuddet blev derfor 900 mill. kr. større end budgetteret på finansloven.

Medens overskuddet i 1964-65 således blev væsentlig større end oprindeligt ventet, tegner situationen sig anderledes i indeværende år.

Det kasseoverskud, som kan opgøres på grundlag af finansloven 1965-66, er som bekendt 1.215 mill. kr., men kasseoverskuddet

[Finansministeren.]

ventes nu at blive kun godt 450 mill. kr. — en formindskelse med ca. 750 mill. kr. Heraf skyldes ca. 500 mill. kr. mindre indtægter, resten større drifts- og anlægsudgifter. Som bekendt er der på finansloven opført en indtægt på 650 mill. kr. ved forventet ny indtægtslovgivning. Heraf ville merværdiafgiften have indbragt ca. 400 mill. kr., såfremt den kunne være trådt i kraft pr. 1. januar 1966. Det øvrige beløb på 250 mill. kr. er søgt tilvejebragt ved forhøjelsen af parfumeafgiften, den ny brugtvognsafgift samt det ny præmieobligationslån. Salget af obligationer har hidtil ligget under det påregnede.

I foråret så det en overgang ud til, at indtægten af de eksisterende afgifter ville blive noget større end budgetteret. Reaktionen oven på de store bilkøb forud for registreringsafgiftens forhøjelse i april samt bryggeristrejken i maj bevirkede imidlertid, at afgifterne gik mindre godt ind.

Situationen har imidlertid senere rettet sig, og man kan nu regne med, at afgifterne i den resterende del af finansåret vil indgå som forventet.

Drifts- og anlægsudgifterne ventes nu at blive ca. 250 mill. kr. større end budgetteret på indeværende års finanslov. Dette skyldes i alt væsentligt, at løn- og prisstigningerne har været større end forudsat ved finanslovens vedtagelse. Således regnede man dengang med, at julipristallet kun ville udløse én dyrtidsportion og ikke to, som tilfældet blev. Endvidere har det vist sig, at virkningerne af vinterens og forårets overenskomstfornyelser og forhøjelse af tjenestemandslønningerne har medført større udgifter end påregnet.

I finanslovforslaget for 1966-67 regnes der med samlede drifts- og anlægsudgifter på godt 15,7 milliarder kr. eller ca. 2.130 mill. kr. mere, end udgifterne ventes at blive i indeværende år. Heraf vedrører ca. 1.225 mill. kr. løn- og prisstigninger på driftsbudgettet. Af disse løn- og prisstigninger er kun en mindre del indarbejdet i de enkelte ministeriers budgetter, der som hovedregel er baseret på de i april kvartal 1965 gældende lønninger og priser. Hovedparten af merudgiften ved højere lønninger og priser er derfor opført som en særskilt reserve på finansministeriets driftsbudget på i alt 1.150 mill. kr. Denne merudgift skyldes dels

højere priser ved statens vareindkøb, dels de overenskomstmæssige lønforhøjelser, der påregnes til foråret, dels pristalsregulering af lønninger og pensioner. Ved opgørelsen af disse sidste udgifter er det beregningsmæssigt forudsat, at både januar- og julipristallet til næste år vil udløse en reguleringsportion.

De civile anlægsudgifter stiger med ca. 300 mill. kr., hvoraf også en del må tilskrives højere lønninger og priser.

Herefter skulle man kunne opgøre den reelle stigning i driftsudgifterne til et beløb af størrelsesordenen 600 mill. kr., hvortil kommer en reel stigning i anlægsudgifterne på indtil et par hundrede millioner kr. Den reelle stigning i det samlede budget er således ca. 5 pct.

Denne vækst i de offentlige udgifter er noget stærkere end den forøgelse, der kan ventes i den samlede produktion. Den må imidlertid vurderes i forhold til de behov for flere og bedre offentlige ydelser, som følger med et samfund i stærk udvikling og velstandsfremgang.

Jeg skal kort omtale nogle områder, hvor det offentlige har særlig store opgaver at løse.

Lad mig først nævne undervisningsområdet. Vel viser antallet af børn i alderen 7-13 år midlertidig nedgang, men dette opvejes af den igangværende tendens til forlænget skolegang efter undervisningspligtens ophør. De forøgede krav til undervisningen og bestræbelserne for at nedbringe klassekvotienterne bevirker, at antallet af lærere stiger jævnt med godt 1.000 pr. år.

Tilgangen til universiteterne og de højere læreanstalter er derimod i disse år både præget af de store fødselsårge og af en stigende tendens blandt de unge til at søge videregående uddannelse. Ved de højere læreanstalter vokser antallet af studerende således for tiden med omkring 3.000 eller mere end 10 pct. om året. Denne stærke vækst bevirker sammen med de krav, som den tekniske udvikling stiller, at der må investeres betydelige beløb i nye bygninger og nyt undervisningsmateriel. Antallet af lærere ved den højere undervisning stiger med ca. 500 pr. år eller med omkring 15 pct.

Også for de erhvervmæssige uddannelser er en stærk udvikling i gang. Den andel af de unge, der får en uddannelse ud over

[Finansministeren.]

folkeskolens, stiger hurtigt, og dette er jo en udvikling, som alle er enige om at fremme.

Blandt de sociale udgifter udgør folkepensionen langt den største post. Den del af befolkningen, der er over 65 år, øges omtrent tre gange så hurtigt som den øvrige befolkning. Antallet af folkepensionister vokser for tiden med over 10.000 hvert år — en stigning på ca. 2½ pct. Antallet af invalidepensionister stiger med 3.000 à 4.000 personer, og antallet af personer under særforborg med ca. 2.000. Af denne sidstnævnte stigning vedrører omtrent halvdelen patienter på særforborgsinstitutioner.

Udgifterne på det sociale område er imidlertid ikke blot bestemt af det stigende antal personer, men tillige af behovet for forbedring af den sociale standard på en række områder.

Sygehusvæsenet er også i stærk udvikling, og behovet for hospitalspladser stiger bl. a. stærkt som følge af det voksende antal ældre. Forudsætningen for en fortsat effektivisering er imidlertid nye bygninger, herunder plejehjem, nyt apparatur, flere læger og sygeplejersker. Den årlige tilvækst i antallet af disse er noget varierende, men det er vist ikke meget galt at regne med ca. 5 pct. svarende til, at der hvert år bliver brug for omkring 150 flere læger og over 500 flere sygeplejersker ved sygehuse.

Der er også store krav til det offentlige, som udspringer af den stærkt voksende trafik. Hvert år kommer 75.000 til 100.000 flere biler ud på veje og gader; vi nærmer os en samlet bestand på 1 million, hvoraf vel tre fjerdedele er personbiler. På den måde er biltallet blevet fordoblet i løbet af 6-7 år. Dette har affødt store behov for bedre vej anlæg i form af nye motorveje og forbedring af eksisterende veje, flere parkeringspladser og udvidelse af færgeforbindelserne de steder, hvor der endnu ikke bygges broer eller tunneler.

Befolkningen i Grønland vokser med 4 pct. om året, og der er et stort behov for udbygning af erhvervsmulighederne og de offentlige ydelser. Dette kræver også store investeringer i havneanlæg, fiskeindustri, nye boliger, skoler, sygehuse og sociale institutioner m. v.

Jeg vil også nævne den danske hjælp til udviklingslandene. Den er vokset stærkt i

de seneste år. Denne bistand ydes jo som gaver eller lån enten ved direkte aftale med udviklingslande eller gennem de internationale organisationer FN, FAO, Verdensbanken m. v. Til disse formål blev der i 1963-64 anvendt ca. 60 mill. kr., medens der i 1966-67 må regnes med henved 150 mill. kr., og der er jo, som vi alle ved, stærke ønsker om yderligere midler til international bistandsvirksomhed. Regeringen er da også positivt indstillet heroverfor; men naturligvis må der i så fald skaffes dækning.

Der er ved udarbejdelsen af finanslovsforslaget foretaget en afvejning af de mange forskellige behov, således at man inden for rammerne af et stramt budget dog mener at kunne tilgodese udviklingens krav på en rimelig måde.

Som allerede nævnt indebærer finanslovsforslaget en reel forøgelse af statens udgifter med ca. 5 pct. Men det er klart, at udviklingen dog ikke er den samme for alle udgifter.

Der er tre store lovbundne udgiftsområder: statens tilskud til sociale pensioner, til sygehuse og til folkeskolen, som taget under ét viser en noget stærkere stigning, og som tegner sig for ca. en tredjedel af den samlede reelle udgiftsforøgelse. Dette står i forbindelse med den stærke vækst på disse områder, som jeg netop har omtalt, samt med de forbedringer af invalidepensionen og folkepensionen, der sker i medfør af ny lovgivning.

En yderligere stor lovbunden udgift er landbrugsstøtten, hvor der regnes med en merudgift på omkring 35 mill. kr. eller ca. 7 pct. Denne stigning skyldes, at der som følge af den 13. almindelige vurdering fremkommer en forøgelse af statens refusion af landbrugets amtsgrundskyld, en merudgift på rundt regnet 50 mill. kr., der kun delvis modsvares af en forventet nedgang i statens tab på kornordningen.

Uden for de lovbundne udgifter sker aktivitetsudvidelsen navnlig på de områder, jeg lige har omtalt, f. eks. Grønland, bistand til udviklingslandene, særforborg, den højere uddannelse og forskning. Der blev her før finanslovsforslagets udarbejdelse fastsat rammer for, hvor store udgiftsstigningerne måtte være; men det har vist sig nødvendigt på nogle af områderne at foretage visse udvidelser af disse rammer, ligesom der på

[Finansministeren.]

finansministeriets tillægsbevillingsreserve er afsat yderligere beløb hertil.

Den samlede reelle stigning i driftsudgifterne på disse områder andrager herefter i alt ca. 200 mill. kr. eller tæt ved 10 pct.

De øvrige civile driftsudgifter stiger væsentligt mindre, nemlig i alt med ca. 125 mill. kr. eller ca. 3 pct. Disse udgifter omfatter dels en række lovbundne tilskud, dels de driftsudgifter, der var omfattet af den almindelige budgetretningslinje: at der på finanslovsforslaget skulle budgetteres med uændret aktivitet. På en del punkter inden for dette område forekommer aktivitetsforøgelse, der enten skyldes ny lovgivning og dispositioner, der er godkendt af finansudvalget, eller som følger af, at nye lokaler og bygninger tages i brug, eller at der rekvireres ydelser, som det påhviler institutionerne at præstere.

Regeringen rettede jo i sommer en henstilling til styrelserne om at tilstræbe en aktivitetsnedgang på 4 pct. inden for visse områder. Var denne henstilling blevet efterkommet på alle de pågældende områder, ville det have betydet en besparelse på henved 125 mill. kr. Det har dog ikke været muligt for styrelserne at gennemføre så store reduktioner. På en række punkter har der været merudgifter af den karakter, jeg netop har omtalt, og der har i øvrigt været merudgifter i forbindelse med en række lovbundne tilskud.

De civile anlægsudgifter viser som allerede nævnt en stigning på ca. 300 mill. kr., hvoraf en del er omkostningsstigninger. Stigningen er koncentreret om områder, hvor der er store udækkede behov, f. eks. trafik anlæg, hvor udgiften vokser med i alt 120 mill. kr., undervisningsbyggeri — navnlig den højere uddannelse — særforsorgsinstitutioner og udbygningen i Grønland.

Udgifterne til forsvar og civilforsvar er, bortset fra løn- og prisstigninger, stort set holdt på uændret niveau.

Nettoudgifterne på kapitalbudgettet forventes at blive op mod 100 mill. kr. større end i indeværende finansår, navnlig på grund af udlån til bygge- og anlægsvirksomhed. Der er endvidere budgetteret med voksende afdrag på den udenlandske statsgæld, og der ventes en nedgang i indtægten ved salg af præmieobligationer.

Over for den samlede forøgelse af drifts-

anlægs- og kapitaludgifterne med ca. 2,2 milliarder kr. står en budgetteret stigning i driftsindtægterne med knap 2 milliarder kr. til 16.660 mill. kr.

Afgiftsprovenuet forventes øget med ca. 900 mill. kr. Det er herved forudsat, at det samtidig hermed fremsatte lovforslag om for højelse af stempelafgift gennemføres.

Der er i finanslovsforslaget regnet med uændret videreførelse af den nuværende engrosoms samt i øvrigt regnet med uændrede afgiftssatser, således at stigningen i det øgede afgiftsprovenu er udtryk for den forventede stigning i omsætningen.

Det er forudsat, at de personlige indkomster i 1965 bliver ca. 13 pct. større end i fjor, og på denne baggrund skønnes personskat-terne at ville stige med ca. 1.100 mill. kr. Der er regnet med uændrede udskrivningsregler bortset fra følgende tre undtagelser: For det første er der regnet med en forhøjelse af den skattefrie formuegrænse fra 90.000 kr. til 150.000 kr. som led i bestræbelserne for at undgå urimelige skattemæssige virkninger af 13. almindelige vurdering; indtægtstab herved for finansåret 1966-67 — ca. 60 mill. kr. — er dog mindre end den forøgelse af formueskatteindtægten, der ventes at blive resultatet af 13. almindelige vurdering. For det andet er indregnet den foreslåede revision af nedslagsreglerne for ældre skatteydere. Mindreindtægten herved andrager ca. 30 mill. kr. For det tredje er på finanslovsforslaget budgetteret med en fordobling af lønmodtagerfradraget; men beslutningen om at udskyde denne revision betyder, at de på finanslovsforslaget opførte indtægter skal forhøjes med ca. 90 mill. kr. Der er regnet med en nedgang på ca. 80 mill. kr. i selskabsskatten. Dette skyldes bl. a. bortfald af den midlertidige forhøjelse på 20 pct. Hvad angår de øvrige driftsindtægter, er der budgetteret med et indtægtstab på ca. 75 mill. kr. ved bortfald af de statslige grundskatter og aftrapning af statsejendomsskylden. Der er indtægtsforøgelser på en række andre poster, bl. a. den forhøjede indtægt af fjernsynslicensen samt en ventet stigning i Nationalbankens overskud.

Selv når man tager hensyn til den ændrede forudsætning vedrørende lønmodtagerfradraget, bliver dog det samlede resultat, at statens indtægter vil stige med ca. 150 mill. kr. mindre end udgifterne. Dette betyder, at

[Finansministeren.]

der til næste år må påregnes et kasseoverskud, der er endnu lavere end det, der nu regnes med for indeværende år, nemlig kun ca. 300 mill. kr. mod de ca. 450 mill. kr. for finansåret 1965-66.

Der spørges undertiden, hvorfor det er kasseoverskuddet, der bringes i forgrunden, og ikke overskuddet på drifts- og anlægsbudgettet. Bevægelser i drifts- og anlægsoverskuddet er jo mere udtryk for ændringer i selve aktivitetspåvirkningen, medens bevægelser i kasseoverskuddet kun afspejler de likviditetsmæssige ændringer, siger man.

Det er rigtigt, at kasseoverskuddet er udtryk for statsfinansernes indflydelse på likviditeten, men ændringer i kasseoverskuddet afspejler dog mere end likviditetsforskydninger og er vel under de for tiden gældende forhold tillige et bedre udtryk for statsfinansernes indvirkning på den økonomiske aktivitet end overskuddet på drifts- og anlægsbudgettet.

Forholdet er jo det, at bevægelserne på statens kapitalbudget i dag falder i to hovedgrupper. For det første en række offentlige anlægsudgifter, som af formelle grunde ikke optages på statens anlægsbudget, men på udlånsbudgettet. Det gælder f. eks. alle udgifter vedrørende Århus universitet og særforsoget samt en hel række andre udlånsfinansierede institutioner inden for social forsoget og uddannelsesvæsenet. For det andet opføres på kapitalbudgettet indbetalinger og udbetalinger af bunden opsparing, sparebeviser, præmieobligationer o. lign., som efter den almindelige opfattelse har virkninger, der er nært beslægtede med de direkte skatters.

Spørgsmålet, om der skal være overskud på statsbudgettet, og hvor stort dette overskud skal være, kan kun besvares i forbindelse med en vurdering af hele den økonomiske situation. Jeg skal derfor gøre nogle bemærkninger herom i overensstemmelse med den redegørelse, jeg den 18. november gav i folketingets udvalg vedrørende den almindelige omsætningsafgift.

Ser vi først på de ydre betingelser for dansk økonomi, synes disse fortsat gunstige, selv om der er tegn på en vis afdæmpning af højkonjunktoren i nogle lande. Som helhed regnes der i de fleste lande med en lidt mindre stigning i produktionen end i de foregående år. Råvarepriserne er stabile, på nogle områder med svagt nedadgående tendens, og vort bytteforhold i udenrigshandelen vil således næppe blive forringet i 1966.

Hvad vor eksport angår, er det næppe realistisk at regne med fremgang for landbrugseksporten, og det kan ikke udelukkes, at der er risiko for tilbageslag for enkelte varer. Niveauet for i år skulle dog stort set kunne holdes, forudsat der ikke sker uventede ting.

Industrieksporten vil utvivlsomt komme ud for stigende konkurrencepres, selv om markederne som nævnt fortsat vil være ret faste. Der må ventes en noget svagere stigning i industrieksporten end i år, hvor der regnes med et plus på ca. 1.000 mill. kr. Man kan dog ikke se bort fra, at vi på en del områder skulle kunne øge eksporten yderligere, såfremt afsætningen på hjemmemarkedet kan begrænses noget. Skibsfartsindtægter, turistindtægter og andre såkaldt usynlige indtægter kan ventes forbedret, således at den samlede valutaandtjening vel kan forbedres med omkring 1 milliard kr. Det er en ret god fremgang, men dog mindre end fra 1963 til 1964 og fra 1964 til 1965.

Der kan ikke påregnes samme udvidelse af produktionskapaciteten som i de foregående år. Væksten i arbejdsstyrken i byerhvervene er nu kulmineret, og de store årgange har stort set passeret gennem uddannelsesinstitutionerne, bortset fra akademikerne, og er kommet ud på arbejdsmarkedet. Bortvandringen fra landbruget var igen i 1965 meget stor, men kan ikke forventes at blive større, snarere det modsatte. Ledigheden har i 1965 nået et lavpunkt, således at der ikke er yderligere reserver her, og dertil kommer, at der i foråret 1966 sker en generel reduktion af

[Finansministeren.]

arbejdstiden. Som helhed vil det derfor næppe være realistisk at regne med, at produktionen kan øges med mere end ca. 3 pct.

Også i 1966 må der regnes med en oprift i indkomsterne. Ved en uændret skatte- og afgiftspolitik vil dette resultere i, at der vil være tendens til for stærk opgang i forbruget. Denne udvikling vil være mest udtalt i foråret 1966 og dæmpes noget senere på året. Den stigning i efterspørgslen, der udgår fra investeringerne, synes derimod aftagende.

Disse tendenser tilsiger efter regeringens opfattelse, at der må føres en politik, der på den ene side dæmper den lidt for stærke stigning, der kan ventes i forbruget, og på den anden side gør det muligt at lempe noget på den meget stærke kreditstramning, således at et tilbageslag i bygge- og anlægsvirksomheden undgås.

Finanspolitikken har i første halvdel af året 1965 ikke været tilstrækkelig effektiv. Tværtimod er der fra statsfinanserne udgået en ekspansiv virkning, men fra i sommer har finanspolitikken været strammere, både i kraft af de gennemførte afgiftsforhøjelser og den stigning i de direkte skatter, som skete ved overgangen til det nye skatteår. Den bremsende virkning, der i sommer udgik fra statsfinanserne, er imidlertid nu svækket og vil yderligere aftage i løbet af det næste halve år.

Der er tegn på, at det økonomiske klima er ændret og efterspørgselspresset ved at lette, og dette skyldes altså ikke så meget statsfinanserne som den kreditstramning, der blev gennemført i forsommeren.

Der kan konstateres en vis, omend svag, tendens til større ledighed. Der er kun tale om små tal, og ledigheden er fortsat meget lav i sammenligning med årene forud for 1964. Den vedrører navnlig ufaglærte og hidrører hovedsagelig fra mindre bygge- og anlægsaktivitet. Mængden af byggeri under opførelse er fortsat meget stor, men der kan for de seneste måneder konstateres en ret kraftig nedgang i påbegyndelsen af nyt byggeri. Det er givet, at kreditstramningen spiller ind her.

Der kan også konstateres en afdæmpning i råvare- og maskinimporten, der vel bl. a. må søge sin forklaring i tilbageholdenhed

med hensyn til lagerdannelse og investeringer i erhvervene.

Det videre forløb, for så vidt angår investeringerne — og navnlig boligbyggeri og kommunal bygge- og anlægsvirksomhed — vil i høj grad bero på, hvorledes kreditaftalerne mellem Nationalbanken og pengeinstitutterne administreres. Såfremt der ikke snart sker en moderering af kreditvilkårene, må man se i øjnene, at vi står over for en tendens til nedgang i investeringsaktiviteten, navnlig i boligbyggeriet. Da der samtidig er tendens til stigning i forbruget, er der altså tale om en vis omfordeling mellem forbrug og investering. Det vil naturligvis altid være diskutabelt, hvor balancen skal søges, og der kan argumenteres for, at investeringsniveauet var kommet vel højt op i forhold til opsparingen. Denne omfordeling bør dog efter regeringens opfattelse ikke føres så vidt, at der bliver tale om et direkte fald i de faste investeringer, og boligbyggeriet bør i hvert fald opretholdes på et niveau af ikke under 40.000 lejligheder pr. år.

Det er derfor regeringens opfattelse, at vi nærmer os det tidspunkt, hvor en vis lempe af pengepolitikken er hensigtsmæssig, men at dette på den anden side kun vil være forsvarligt, såfremt der kan gennemføres en finanspolitik, der i hvert fald mindst giver dækning for stigningen i statsudgifterne. En sådan finanspolitik forudsætter, at nye indtægtsmuligheder tilvejebringes.

Jeg forudsætter herved, at den udgiftspolitik, der er lagt op til gennem finanslovsforslaget, vinder tilslutning. Den er tilrettelagt ud fra det synspunkt, at der må føres en stramt tilbageholdende linje for statens udgifter, men også ud fra den overbevisning, at opgaverne inden for uddannelse, forskning, sundhedsvæsen, social forsyning, u-landshjælp, trafik o. s. v. må og skal løses.

Regeringen må derfor nu lægge afgørende vægt på, at den nødvendige stigning i statens udgifter dækkes finansielt ind, og at der samtidig sikres et passende overskud på statens drifts- og anlægsbudget, således at der ikke fra den offentlige sektor udgår en ekspansiv virkning. Dette vil med de forudsætninger, der i øvrigt gælder for statens kapitalbudget, være ensbetydende med, at kasseoverskuddet skal sættes tilsvarende op. Dette gælder i særdeleshed for det kommende finansår; men også for den resterende

[Finansministeren.]

del af indeværende finansår vil det efter regeringens opfattelse være af betydning, at der sikres noget større indtægter for staten. Den svækkelse af finanserne, der nu er sket, er ensbetydende med en lempelse af finanspolitikken. Regeringen er ganske enig med Nationalbanken i, at det er den modsatte politik, der er behov for. Den stramme finanspolitik må fastholdes som forudsætning for, at der kan ske en vis lempelse i pengepolitikken til gavn for beskæftigelsen. Regeringen er også enig i, at en lempelse i kreditgivning ikke må ske så hurtigt og så stærkt, at den samlede efterspørgsel bliver for stor. Den økonomiske balance må opretholdes.

Dette er motiveringen for, at regeringen ønsker yderligere statsindtægter. Der vil herigennem også blive vundet tid til grundig drøftelse af de videre skattereformer. Forhandlingerne om merværdiafgiften må fortsættes med det formål for øje at gennemføre omfattende ændringer af personbeskatningen som led i en virkelig skattereform.

Forslaget til udskrivningslov for skatteåret 1966-67 går ud på at udskrive indkomstkatten til staten for det kommende skatteår efter samme regler som for indeværende skatteår. Også børnetilskud skal efter lovforslaget gives med samme beløb som for skatteåret 1965-66. Derimod foreslås formueskatteskalaen ændret, så det skattefri bundbeløb sættes op fra 90.000 kr. til 150.000 kr. Samtidig foreslås skalaen ændret, således at skattenedsættelsen for formuer over 150.000 kr. aftrappes. Lempelsen i formueskatten må — som jeg allerede har nævnt det — ses på baggrund af de stigninger i ejendomsværdierne, der finder sted ved 13. almindelige vurdering. For de fleste skatteydere, der bor i eget hus, vil de foreslåede ændringer afbøde forhøjelser i formueskatten som følge af den ny vurdering. Provenumæssigt betyder den ændrede formueskatteskala, at formueskatten for skatteåret 1966-67 vil indbringe ca. 80 mill. kr. mindre — for finansåret dog kun 60 mill. kr. — end ved bibeholdelse af de gældende udskrivningsregler.

Endelig skal jeg omtale forslag til lov om forhøjelse af stempelafgift. Det går ud på at opkræve stempelafgiften med det dobbelte beløb også for finansåret 1966-67, så-

ledes som det var forudsat i finansplanen af 19. august. Der er altså tale om en forlængelse af den ordning, der i foråret blev gennemført med virkning for indeværende finansår. Den foreslåede forhøjelse anslås at ville indbringe ca. 120 mill. kr.

Med disse ord skal jeg anbefale de tre lovforslag til det høje tings velvillige behandling.

Formanden: Eksemplarer af de nu fremsatte lovforslag er omdelt.

Den første sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov for Færøerne om rettens pleje.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 39) findes i tidenden sp. 1517).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 92 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden (sidste) behandling af forslag til folketingsbeslutning angående folketingets ombudsmands beretning for året 1964.

(Første behandling af forslaget til folketingsbeslutning (nr. II) findes i tidenden sp. 1308).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Sagen sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Forslaget til folketingsbeslutning

vedtoges enstemmigt med 96 stemmer.

Formanden: Der vil nu blive givet folketingets ombudsmand meddelelse om denne vedtagelse.